

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k.
" pol leta 4 " — " "
" četrť " 2 " 20 "

Po pošti:
za vse leto 10 g. — k.
" pol leta 5 " — " "
" četrť " 2 " 60 "

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniła:

Za navadno trislošno vrsto se plačuje: 6 kr. če se tiska 1krat, 5 " " " 2krat, 4 " " " 3krat. večje pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati kolek (štampelj) za 80 kr.

Vredništvo in opravništvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo

Pad Francoske in Slaveni.

X.

Nikdar ni bilo za Rusijo tako prekrasne prilike, je morebiti ne bo spet tako kmalu kakor zdaj prijateljsko desnico Poljakom pomoliti v tem trenutju, ko njihova stara prijateljica Francoska pobita na tleh leži in ko Bismark v soglasji z nemškim državnim zborom napredka še zmerom strašno prazna fraza ostala. Do zdaj smo Slaveni zmerom s tem solidarnost kazali, da je gotovo, ako je eden rekel: hi, drugi mu brat na desno ali levo z veseljem zakričal: hot!

Jugoslaveni smo lanskega leta po hrvatskem nagibu s sestankoma v Sisku in v Ljubljani lep korak iz dosedanje psevdosolidarnosti v področje prave solidarnosti naredili. — Ali žalibog je zdaj videti, da je bil to le samo ogenj v strehi brez sledu in tiru. — V Ljubljani se je bil izbral odbor, ki bi bil imel spomenico do najvišjega prestola izdelati, v kateri bi bil natančno naznačil želje, težnje in solidarnost Jugoslovenov v habsburški monarhiji. Že teče zdaj šest mesecev od tistega časa, kar se je to sklenilo in kar se je bil ta odbor izbral, pa o spomenici še ne čujemo nikjer ne be ne me v! Ali so morebiti ti odborniki taki turški fatalisti, kakor smo jih poprej omenili? Skoraj da bi bilo tako, ako ni bila cela stvar nazadnje samo lepo aranžiran humbug?! Še enkrat resno vprašamo, kje je spomenica, kaj dela odbor? S takim postopanjem se pravi jugoslovenski narod za norca imeti, česar vendar ni zaslužil. Nazadnje vendar ne bo baron Rauch prav imel, ki je lanskega leta o božiču nekemu jugoslovenskemu rodoljubi rekel, da je v celem ljubljanskem programu mnogo zdravega jedra, ali da je cela stvar le goli maneuver naperen proti njegovi osebi, odnosno proti Andrassy-u!

Nemci zdaj čedalje bolj poudarjajo, da imajo oni pravico do jadranskega morja zaradi tega, ker pelje pot skozi dežele starega Bunda — „durch altdeutsche Bundesländer. — Res je na videz nekoliko istine v tem zahtevanju, dokler imajo Kranjska, Štajerska, Koroška, Istria, Trst in Goriška taiste stare meje. Ako že ne zaradi drugega, ravno da se tem nemškim pretenzijam v okom pride, nam je treba z vsemi silami o tem nastojati, da Slovenijo stvorimo. S Slovenijo, ki bi imela svojo posebno upravo, svoje posebno pravosodje in svoje posebne odnose napram središču, torej svoje posebno državno pravo, razrušimo mi granice dežel starega „Bunda“ in Nemcem z novo deželo, z novim državnopravnim faktorjem, z novim „fait accompli“ nasproti stopimo, kar je v takih slučajih neizmerno mnogo vredno. Modri Deak je rekel v ogrskem zboru pred poravnavo: Pogoditi se moramo, da si svojo deželo vredimo, da, ako bi Avstrija razpadla, z gotovim državnopravnim faktorjem vsakemu tujcu nasproti stopimo! — Še desetkrat take vrednosti kakor vredjena Slovenija bi pa bila vsakemu neprijatelju nasproti vredjena jugoslovenska skupina, kade bi se kot zajedni državopravni faktor na desno ali levo v bran postaviti morala. Lahko bi se dale pri lepi priliki „altdeutsche Bundesländer“ po Nemcih anektirati, ali ne tako lahko državno vredjene dežele jugoslovenske skupine s svojim posebnim državnim pravom! Torej še enkrat vprašamo, kaj dela ljublj. program, kaj dela spomenica?

S tem zvršujemo mi svojo politično študijo. Bila je nekoliko obširna, ali premisli, dragi bralec, da je pad Francoske najvažnejši in najimenitnejši dogodek v

Avstriji ta značaj vtisniti, kateri jej po večini žiteljstva gre, to je značaj slavenski. To bi se pa le počasi in z velikim naporom in trudom doseči dalo, ako bi vsi Slaveni v Avstriji solidarno postopali. Kolikokrat smo že na slavensko slogo, vzajemnost in solidarnost pili, s kupicami trkali, živio kričali, za njo govorili in pisali, ali pri vsem tem je ta bitstvena podlaga vsega našega napredka še zmerom strašno prazna fraza ostala. Do zdaj smo Slaveni zmerom s tem solidarnost kazali, da je gotovo, ako je eden rekel: hi, drugi mu brat na desno ali levo z veseljem zakričal: hot!

Jugoslaveni smo lanskega leta po hrvatskem nagibu s sestankoma v Sisku in v Ljubljani lep korak iz dosedanje psevdosolidarnosti v področje prave solidarnosti naredili. — Ali žalibog je zdaj videti, da je bil to le samo ogenj v strehi brez sledu in tiru. — V Ljubljani se je bil izbral odbor, ki bi bil imel spomenico do najvišjega prestola izdelati, v kateri bi bil natančno naznačil želje, težnje in solidarnost Jugoslovenov v habsburški monarhiji. Že teče zdaj šest mesecev od tistega časa, kar se je to sklenilo in kar se je bil ta odbor izbral, pa o spomenici še ne čujemo nikjer ne be ne me v! Ali so morebiti ti odborniki taki turški fatalisti, kakor smo jih poprej omenili? Skoraj da bi bilo tako, ako ni bila cela stvar nazadnje samo lepo aranžiran humbug?! Še enkrat resno vprašamo, kje je spomenica, kaj dela odbor? S takim postopanjem se pravi jugoslovenski narod za norca imeti, česar vendar ni zaslužil. Nazadnje vendar ne bo baron Rauch prav imel, ki je lanskega leta o božiču nekemu jugoslovenskemu rodoljubi rekel, da je v celem ljubljanskem programu mnogo zdravega jedra, ali da je cela stvar le goli maneuver naperen proti njegovi osebi, odnosno proti Andrassy-u!

Nemci zdaj čedalje bolj poudarjajo, da imajo oni pravico do jadranskega morja zaradi tega, ker pelje pot skozi dežele starega Bunda — „durch altdeutsche Bundesländer. — Res je na videz nekoliko istine v tem zahtevanju, dokler imajo Kranjska, Štajerska, Koroška, Istria, Trst in Goriška taiste stare meje. Ako že ne zaradi drugega, ravno da se tem nemškim pretenzijam v okom pride, nam je treba z vsemi silami o tem nastojati, da Slovenijo stvorimo. S Slovenijo, ki bi imela svojo posebno upravo, svoje posebno pravosodje in svoje posebne odnose napram središču, torej svoje posebno državno pravo, razrušimo mi granice dežel starega „Bunda“ in Nemcem z novo deželo, z novim državnopravnim faktorjem, z novim „fait accompli“ nasproti stopimo, kar je v takih slučajih neizmerno mnogo vredno. Modri Deak je rekel v ogrskem zboru pred poravnavo: Pogoditi se moramo, da si svojo deželo vredimo, da, ako bi Avstrija razpadla, z gotovim državnopravnim faktorjem vsakemu tujcu nasproti stopimo! — Še desetkrat take vrednosti kakor vredjena Slovenija bi pa bila vsakemu neprijatelju nasproti vredjena jugoslovenska skupina, kade bi se kot zajedni državopravni faktor na desno ali levo v bran postaviti morala. Lahko bi se dale pri lepi priliki „altdeutsche Bundesländer“ po Nemcih anektirati, ali ne tako lahko državno vredjene dežele jugoslovenske skupine s svojim posebnim državnim pravom! Torej še enkrat vprašamo, kaj dela ljublj. program, kaj dela spomenica?

S tem zvršujemo mi svojo politično študijo. Bila je nekoliko obširna, ali premisli, dragi bralec, da je pad Francoske najvažnejši in najimenitnejši dogodek v

povestnici 19. stoletja. Leta 13. in 15. je veljala vojska samo Napoleonu I. in njegovi dinastiji, sedanja vojska pa ni veljala Napoleonu III. temuč francoskemu narodu in francoski državi. —

Dr. V. Zarnik.

K vladnemu programu.

V zadnji seji ustavnega odbora je moralo ministertvo odgovarjati na mnoge interpelacije glede gališkega predloga in direktnih volitev. Odgovarjalo je tako, da so ustavoverneži same jeze skakali in da n. pr. „N. fr. P.“ o vtisu Hohenwartovih odgovorov piše: „die Aufregung, welche sich bei dieser Erklärung der Abgeordneten bemächtigte, war eine ungeheure.“ — „Die Wirkung dieser Worte war eine furchtbare. Die grösste Aufregung erfasste die verfassungstreuen Abgeordneten. Man rief nach Schluss der Sitzung, denn man fühlte sich ausser Stande eine ruhige Discussion fortzusetzen“ — torej poljski deželni zbor ponovljen! Ker so ustavoverneži vsled Hohenwartovih odgovorov zopet na dan zvlekli misel cesarju poslati adresi, ker njih novine prerokujejo parlamentarno krizo, ker žugajo, da Nemci ne bodo volili niti delegacij, niti dovolili proračuna, in ker se odgovori tičejo nas vseh, naj odgovore posnamemo, v kolikor nam to naši prostori dopuščajo.

Znano je, da hoté ustavoverneži gališki predlog rešiti le v zvezi z direktnimi volitvami, t. j. ne enega brez drugega. Hohenwart o vladnem mišljenju v tej zadevi vprašan pravi, da vlada predloga o direktnih volitvah državnemu zboru ne bode stavila; da je ona stavila samo gališki predlog in da bode samo tega zagovarjala, ker ne misli, da bi se ta predlog ne dal ločiti od direktnih volitev. Glede slednjih samih pravi Hohenwart, da se o njih ne more čisto nič izrekati, ker je Dinstelnov nasvet presplošen, in da je temu vprašanju še le treba najti pravo obliko — Herbst vpraša, ali res vlada misli, da bodo smeli gališki poslanci v državnem zboru soglasovati tudi o takih zadevah, ktere bi Galicija za-se samostojno obraznavala, in ali je le po pomoti iz vladnega predloga izostalo določilo, da gališki poslanci o taci zadevah glede drugih dežel ne bi smeli govoriti in glasovati? Hohenwart pravi: Da je to določilo izostalo, ni pomota; vlada naravnost misli, da smejo gal. poslanci tudi o takih zadevah glasovati, ker imajo tudi oni interese za skupno državo, ktere tako izrazovati jim mora biti dopuščeno. — Tu je nastal prvi hrup med poslanci. Herbst kriči: Tako bi postale druge dežele samo provincija Galicije! — Drugi poslanci razsajajo: Potem imamo provincije 1. in 2. vrste itd.

Gledé denarjev za gališke potrebe pravi Hohenwart, da bi morale druge dežele Galiciji toliko denarja dovoliti, kolikor bi ga ona potrebovala, a da bi ona smela potem po svoje z denarjem razpolagati. V tem dovoljevanju vidi Hohenwart poročstvo za državni zbor, da bi se ne moglo nič na državne stroške goditi, kar bi škodovalo državnim koristim, in da so ž njim dane one meje, v kterih se sme gališki zbor gibati. — Herbst zopet srdito razlaga, da to ne pelje k notranjemu miru, ampak k novim zmotnjavam, da bi druge dežele postale Galiciji tributarne itd.

Zdaj hoče še Lasser kaj zvedeti in vpraša: Ali se bodo predložene avtonomistične koncesije dale samo Galiciji, ali pa se ima s temi koncesijami storiti le začetek, da se tudi drugim deželam razširi deželna samostalnost? Lasserju se sicer iz gališkega predloga

Trežno in hladnokrvno si moramo svoj položaj predložiti in si reči, da se ne smemo odslej več na Francosko zanašati, ravno tako malo pa na Rusijo, da smo vsaj za zdaj zapadni in južni Slaveni skozi in skozi na se, na svoje delovanje omejeni. Rusovska kabinetska politika je v stanu tako hladnokrvno Čehe in nas Slovence Bismarku za dober grizljaj na iztoku ponuditi in prodati, kakor je zdaj ukazala poljskim židovom talarje krajšati in „šnekrle“ striči.

dozdeva, da vlada tega ne namerava, kajti posebnih ministrov, posebne politične organizacije, posebnega senata pri najvišji sodnji si za vsacega 17 dež. zborov Lasser ne more misliti, vendar bi rad slišal, da bi mu ministerska usta v tem oziru še bolj potolažila nježno birokratično vest. Hohenwart odgovarja: Za zdaj so res te koncesije namenjene samo Galiciji, ker druge dežele svojih dotičnih želja še niso jasno dovolj izrekle in vladi izročile. Kar pa se tiče Česke, z ozirom na ktero se je brzkone stavilo to vprašanje, ne more se Hohenwart čisto nič obotavljati, da ne bi izrekel, kaj je vlada pripravljena enak predlog izdelati in državnemu zboru predložiti tudi za Česko, ko bi se česka opozicija hotela s tem zadovoljiti, kar je v predlogu dovoljeno Galiciji.

„Reichsr. Corresp.“ ta odgovor tako-le podaja: „Za zdaj je le Galicija v svoji resoluciji izrekle dotično tirjatev, torej se more odgovor le tako glasiti, da se ne more vsem deželam isto (das Gleiche) dovoliti; eni deželi se more dati nekaj več, drugi nekaj manj. Česka je pač izrekle svoje tirjatev; ko bi se Česka dala s tem zadovoljiti, kar vladni predlog Galiciji ponuja, hotela bi vlada Česki ravno to dovoliti. — Zdaj nastane največi hrum med poslanci, tako da niso mogli več pametno govoriti, samo adresnemu odboru so naložili, naj brž poroča o adresi. — Vlada je še povedala, da je ne bo k prihodnji seji ustavnega odbora, torej seja ne bo nič pomenjala, ker odbor brez vladne nazočnosti ne vé kaj početi. Torej bodo imeli gospodje ustavoverneži čas gruntati, kako bi ubili žugajočega zmaja „federalizem“ in njegove sramežljive očete — ministre.

Dopisi.

Od Savine, 10. maja. [Izv. dop.] (Celjska ljudska šola.) Ni še celih šest let preteklo, od kar se je v celjski glavni šoli izključivo vsaj v 2 razredih nemški podučevalo in čisto slovenski otroci niso besedice slovenske slišali. Zadnja leta stare šolske postave se je bilo nekoliko predrugačilo; vsi otroci so se morali v slovenskem branji in pisanji vaditi. V jeseni leta 1869 pa so celjski mestni očetje šolo v svojo skrb prevzeli, in ker je mesto samosvoje, ima tako imenovani mestni šolski svet popolno pravico odločevati, v katerem jeziku se naj otroci podučujejo in ti slavni možje so sklenili, da se ima vse nemški učiti. Fantje se podučujejo v 5 razredih in jih je gotovo 400, dekleta imajo poldnevni poduk v 4 razredih in jih je vsako leto blizo 300. Izmed teh, to vem iz zanesljivega vira, jih je v prvih razredih dobre dve tretjini, ki čisto nič nemškega ne znajo in učitelji imajo

ukaz vse le nemški učiti. Vsak človek, ki še ima mozhgane v glavi, bo rekel: to je strašna krivica za slovenske otroke in stariše ter sramota za one, ki to veleajo; gotovo so vsi šolski svetovalci kaki neučeni možje, ker tako malo šolske potrebe umejo. Vendar temu ni tako, temuč v tem zboru sedijo sami izobraženi možje, kakor doktorja Neckerman in Higersperger, notar Sajovic, fabričan Vokavn, prvi učitelj Tribnik in 4 profesorji: dr. Lindner kot nadzornik, Krušic od vlade imenovan in Marek ter Hlušček od meščanov izvoljena. Večina teh gospodov ima srce le za edino izveličavno nemščino in naj bi se tudi kateri svetovalec za pravo potrebe naše šole oglasil, bil bi to le glas vpijočega v puščavi med onimi, kjer sedi znani ustavoverni pridigar nemški Vencel Marek, kateri je v svoji modrosti že dijakom v zgodovini večkrat razlagal, da slovenski otroci neumiti hodijo celih 7 let, in zaznamovani g. Hlušček, kterege zasluge na celjski gimnaziji obstojijo v tem, da zmerja dijake, jim piše dvojke ter očitno kriči, da možje, kakor naš slavni dr. Bleiweis, Terstenjak zaslužijo 15 let zapora v kaki norišnici. Ta mož se je mestu prikupil, ker je na desnem obrežji Savine tako imenovani Agatha — park zasadil, zakaj to ime, bo on sam vedel, in ker ko česki renegat po gostivnah najpravičnejša tirjanja Slovencev zasramuje. Milovanja vredna mladež, ktera ima takega učitelja! In zakaj so neki celjski očetje tega modrijana v šolski svet volili? Gotovo da bi s svojim strupnim jezikom o šoli saj molčal, ako je popraviti ne more, pa tega ne stori, temuč vtika se v reči, ktere njega čisto nič ne zadevajo, on izprašuje otroke tudi o tem, kako gg. kateheti krščanski nauk razlagajo in ako kateri kaj o papežu pove, je ogenj v strehi, in še preden je reč prav zvedel, kriči po mestu po kleonski šegi in opravlja dotične gospode, se malo brigaje za njih dobro ime. Iz tega morate vsi prebivalci celjskega okraja spoznati, da bi bilo od vassilno nespametno, ako bi svoje otroke še za naprej v celjsko ljudsko šolo pošiljali. Malo nemščine, ktere se lomiti navadijo, pozabijo, in slovenščine se učili niso in taka šola je slovenskim otrokom prazna slama; zato je pa tudi okolica celjske županije, kakor se trdi, sklenila, da si hoče lastno šolo postaviti, ker so očetje prepričani, da po čisto nemški šoli njih slovenski otroci zastoj čas tratijo in pregrešili bi se oni, ako bi tega ne storili, saj soseska, ktera še čez 3000 duš šteje, lahko dva učitelja sama zdržuje. Naj tedaj imajo celjski ustavoverneži svojo nemško šolo, ako jo sami plačujejo, Vi Slovenci pa pošiljajte svoje otroke v lastne šole, in ako jih še nimate, si jih postavite, ker celjska ljudska šola ni za slovensko mladino; in dokler bodo šolski svetovalci, kakor zgoraj omenjeni po večini, ni predrugačenja upati.

Iz Zagreba, 11. maja. [Izv. dop.] Kakor za gotovo vemo, stavila se je naši vladi od Andrašija svota 200.000 goldinarjev za korteševanje na razpolaganje. Te dni je dobila spet 80.000 gld. na ta način iz Pešte. Ta denar je pravi strup, kajti on ima svrhu, da se ž njim ljud demoralizuje. Med tem ko vlada za svoje svrhe z denarjem dela, deluje narodna stranka samo z etičnimi sredstvi, pa vendar za volitveno zmago ni toliko v strahu kakor vlada. Če bo tu pa tam do halabuk, do pretefov in do krvi prišlo, bo to vlada na svoji duši imela, kajti ona ima fakinado v svojem žoldu, ter jo na narodno stranko hujska. Kake nasledke bode denes ali jutri tako vladuhanje imelo, to pripočam in pripuščam državnikom in moralistom na razmišljanje. — Iz dežele se od vseh strani za narodno stranko povoljni, moglo bi se gledé na poedine volilne okraje celo reči: zelo povoljni glasovi čujejo. Na raznih krajih so se izjavili kmetje odločno proti vsakemu zavedinstvu, proti vsaki zvezi z Magjari, čemu se i sami narodnjaki čudijo! V prvi zagrebški volilni okraj spadajo tudi bližnje vasi: Lepaves, Žaver, Cmrok, Prekrižje, Tuškanec, sv. Duh, Najdešvarož in Črnomerci; v II. volilni okraj pa: Trnje, Savskimost, Hrvat, Ljubljana in Fratersčica. Vlada je poslala v vse te vasi svoje korteše, pa ti so slabo opravili, kajti kmetje so jim pasjo pot pokazali. Na Savskem mostu so vladni korteši v krčmi Slovence Fileža celo po hlačah dobili. Moralna zmaga je odločno na strani narodne stranke, ali bo pa tudi formalna zmaga njena, to bo dan volitve pokazal. Sicer imamo še zmerom trdo upanje, da bodo vsi volilci, ki denes pod praporom narodne stranke stojé, do zadnjega odločnega trenutka stalni in trdni ostali. V vladnih krogih se je pojavila neka poparjenost, ki je najbolji dokaz, kako se za zmago svojih kandidatov bojé. Nasprotno pa vlada v krogih narodnjakov navdušenost in samosvest. — Razen malo pomenljivih ponočnih razbuk, teče volilno gibanje še zmerom dosto mirno naprej, Najživeje korteševanje bo v nedeljo, in noč od nedelje na ponedeljek. Prvi volilni okraj ima 589 volilcev, II. nekaj čez 500, III. pa nekaj izpod 500. Na volišče bodo vsi prišli, in pri tej priložnosti, če bo vlada svoje tisoče sipala, se more sikaj pripetiti. — Prav v dober čas prišla nam je brošura pod naslovom: „Gradjanom i seljakom u Hrvatskoj i Slavoniji u oči izborah godine 1871.“ Kakor se čuje jo je spisal Vondina med tem, ko je v zaporu bil. Slovencem, ki se za hrvatske zadeve zanimajo, jo kolikor mogoče bolje pripočam.

Iz Koroške 10. maja [Izv. dop.] V zadnjem „Sl. Nar.“ očita nam koroškim Slovencem memogredé nek dopisnik „od Soče,“ da ni čuti pri nas narodnega gibanja in delovanja, pri nas, v nekaj tako slavnem

Listek.

Bilježnikova hči.

Novela iz srbskega življenja.

(Spisal Damjan Pavlović, poslovenil L. G. Podgoričan.)

(Dalje.)

II.

Že je preteklo teden dni, kar so zakopali starega bilježnika. Po starem običaji je njegova soproga ob osmini šla na pokopališče z otroki in znanci vred. Tega dne je najstarejša bilježnikova hči, Mara po imenu, po poludne sedela pri oknu, ktero je bilo prodrto na ulico, toda nje solzne oči niso prodirale skozenj. Zelo bridka žalost je kalila nje pogled in oči obračala jej v tla. Imela je prav gosposko šivanje pred seboj, in da-si se je že mračilo, vendar se je silila z delom in ni hotela prenehati. Mati je pri nizi sedela — Mari nasproti. Glavo je na dlan imela naslonjeno od samih skrbi. Ni je bilo treba povpraševati, kako jej srce bije; nje solzne oči so jasno pričale, kaj greni njene misli.

„Ljuba mamica, rada bi zopet kaj jela, daj nama kruha! — vsklikala sta otroka, ki sta dosle v hiši v kotu igrala.

Mati vstane, odreže kruha in nehoté omeni: „Ne zameri, gospod bog, kedaj neki bosta sita ta otroka!“

Kako dobra mati je bila to! Kakor svojo dušo, tako je ljubila svoj zarod! a te razžaljive besede, in še nevedoma, samo všle so jej bile iz srca. Izbleknila jih je tiho, sama ni znala, kedaj in kako. Tudi otroka jih nista slišala, le Mara, ta je prejela jih v uho.

Mara je razumela, kaj mati meni, razumela je in začela jokati.

„Nikar ne joči, Mara, saj ti si moje vse. Ne kviri si oči. Bog je dobrotljiv: nikoli nas ne zapusti.“

„Mati, ljuba mati, čvetero ljudi mora živeti! A kaj moreti dve slabi roci?“ Ihtenje — to je pretrgalo njiju razgovor.

„I ne jokaj, ljuba hči; tudi jaz ti bodem na pomoč tako dolgo časa, dokler bode mogoče. Če prav mi je bog vzel pogled, imam pa zdravi roki.“

Komaj je mati to hčeri na utjeho omenila: jok je dušil jej besede.

„Ne morem, mati, tega delj časa vzdrževati, moči me že zapuščajo. Jaz obupam.“

Tako je tožila Mara. Ali pa je mogla drugača biti? —

Mara je bila dobrega srca deva, nedolžna, kakor jagnje. Le rado je nje srce bilo predobro, na svoje predobrotljivosti nastopke pa ni niti mislila. Breme, ki ga jej je zadala očina smrt, to je zelo razboleštilo nje dušo. Bilježnik ni bil zapustil nikakoršnega imenja. Čveterim ljudem je bilo treba živeti, onim trijem in

sebi bi bilo treba, da le z rokama zasluži užitek. Ali to bi še kakemu moškemu bilo dosti, nikar pa njej ne bi bilo, njej — ženski, ki je imela srce še tako mehko! Zaradi dobrega srca jo je oče največ in najbolj ljubil. Če jo je kedaj le tako kregal, kakor kakega otroka, jela je jokati, pa je tudi okrog očeta znala muzati se, da jej je moral vse vselej priznati. Vendar pa se je bil o nekovi priliki hudo razhudil na-njo. To je bilo po zimi, ko je bilježnik šel domu. Kakor bi mu strela bila prodrlo srce, tako ga je zgrabilo, ko je bil prišel mimo okna in javdanje začul v izbi: „Oj, ta sramota meni, da-si sem nedolžna! Le kaj svet poreče!“

Dobila je bila novorojenca bratca, a Mara je menila, da je to na sveti — bog zna, kakova sramota, če se otrok porodi v hiši. Na to se je oče razsrdil, da nikoli tega. Mara se je tega dogodka vselej le strahoma spomnila. Tako je tudi ta pot nje srce globoko ranila nesreča, ki jo je bila nenadoma zadela.

Ko bi bila le od kodi prikrlila kakova nada ali utjeha! Kako bi jo mati bila mogla potješiti s svojimi trpkimi solzami?

Nenadoma nekedo potrka na duri. Prišel je Milovan, mlad kupec. Kakor da ga je sam bog bil poslal. Mati in Mara — kakor da ste se v novo življenje obudili. Milovan je bil bilježnikove družine hišni prijatelj in ob enem Marin snubec. Umirajočega očeta bilježnika poslednje besede so bile te-le: „Mara, česti

Gorotanu zibeli slovenske omike." Male te besede dajo mi priliko, omeniti eno ali drugo o dragi nam domovini. Da pri nas na Koroškem v narodnem oziru ni mogoče za zdaj toliko življenja, bode vsakemu jasno, ki naše razmere bolj natanko pozna. Vse je v tujih rokah. V deželni zbor nimamo duše, ki bi se usmislila nas Slovencev; in dokler volilni red ostane po starem Šmerlingovem kopitu, tudi ni mogoče, kakega zastopnika spraviti v deželni zbor; tako abotno, nam na škodo so sestavljeni volilni okraji! Pri naših šolah, delajo naši Prusomani (Koroška dežela spremenila se je v pravo zibel prusko-nemške omike), da vse škriplje: „šol-mastri“ jim morajo plesati, kakor oni godejo. Šole morajo biti trdo nemške: še moliti pred in po šoli in peti v cerkvi (če ne Bogu v čast, saj Pruski kulturi v ponos) morajo ubogi otročiči — saj tako hoče zraven družih nek tako zvani „inšpektor“ St. — kajti nadzornik ni, ampak le ud v okrajnem šolskem svetovalstvu — obnaša ali štuli se kot „glavnega“ inšpektorja. Gorje učitelju, ki se kaže narodnega — ali se predrzne, prikazati se pri kakem narodnem shodu. Dvema učeniku — tako se je slišalo govoriti — so celo protili, da ju v kazen prestavijo ali odstavijo. — Še nekaj! prav smešnega, kar kaže, kakšni prenapetneži so, pa tudi bojazljivi in v strahu za svoje nemško gospodovanje. Dal je nek duhoven na nov svoj službin pečat vdolbsti pod nemškim krajnim imenom še slovensko. Gotovo je slovensko ime tistega kraja stareje od nemškega, in je med ljudstvom ravno tako znano domače ime, ko nemško; pa zbal so se Nemčoni, da bi se kraj hipoma poslovenil čez noč. Šli so duhovna tožit k škofijstvu — reč še ni pri kraju. — Svetoval bi jaz onemu duhovnu, dotično štampiljo poslati na kako slovensko razstavo v Ljubljano — Slovencem v čast, Nemčuram pa v spotikljaj in pohujšanje. Pa, naj trobijo in uganjajo, kakor se jim poljubi, pri vsem tem Slovenci na Koroškem nismo še zgubljeni sinovi majke Slave. Ljudstvo se zbuja. Vidi se to očitno pri vseh shodih in društvih; to sta pokazala sijajno prva naša 2 tabora. Ni še leto in dan pri koncu: in že ima skoro vsaka slovenska dolina svoje politično društvo, kakor v Brezi, Lebučah, Skočidoli, Štabni, Čačah, Borovljah, št. Janžu, Pokrčah, Grabštajnu, Kotmarivasi, itd. Shodi, majhni, se napravljajo zapored, zdaj tu, zdaj tam. 18. t. m. popoldne bode veči shod v Hodiših, blizu Verbskega jezera. — Ravno ko pišem te vrstice, dobil sem odlok od okrajnega glavarstva v roke. Shod je dovoljen. Pretresovalo se bode:

1. Da pridemo do boljšega kruha tudi mi Slovenci, česa nam je treba!
2. Kako naj bi se postavno uravnale naše šole?
3. Kako dobimo več svojih mož ali zastopnikov v deželni zbor?

Milovana — bodi njegova — to je moja poslednja volja! Ali to trenotje se ni Mara, niti mati niste spomnili tega. Razveselili ste se bili, a niste znali zakaj. Razveselili ste se bili zato, ker jima je bilo znano, da bode njegovo srce delilo njiju žalost; vedeli ste, ta človek — da je moškega srca, ktero potješi nji — že oslabei. Pa tudi res: slehrna, najnavadnejša Milanova beseda je bila tješilo njunima srcema. Obljubil jima je, da vsem štirim tudi za živež poskrbi. Še so srečni taki ljudje, katerim v nesreči, ki jih je bila zadela, v srci raste vera in nada. Da tega ni, nesrečni ljudje bi morali obupavati.

III.

Milovan je res bil mož-beseda. Kader koli se mu je bila ponudila prilika, da je mogel delo preskrbeti Mari in njeni materi, ni se bal nikakoršnega truda, le da jima je razodeval svojo dobro voljo. Ali bog, ta pomoč je bila vendar-le slaba, kajti mati in Mara ste se morali mučiti. Mara je morala napenjati svoje oči, od ranega jutra do pozne noči je šivala drugim ljudem, a mati, da si stara, morala je pečati se z najutrudljivejšim delom. Milana je srce bolelo za tega delj. Nadejal se je le tega, da se zaroči z Maro in da bode svoj pošten imetek užival z njo vred, poleg tega pa, da bode tudi materi na pomoč.

Dosle še ni bilo mogoče govoriti o svatbi, zato ne, ker je velika žalost — materina in hčerina zavi-

4. Ali in kako bi se mogle tudi na kmetih napraviti samosvoje zavarovalnice in posojilne? Tudi „Trdnjava“ dela priprave za prihodnji tabor. Kolikor sem čul, bode ta 30. julija in sicer v Jadovcah blizu železnice postaje Grabštajn. Želeti bi bilo, da bi si rodoljubi segli v roko in — v žep. Zakaj treba je tudi materialne podpore. Sploh bi lahko nekteri, ki se štejejo rodoljube, malo bolj hoteli podpirati društveno življenje in gibanje. Te dni bode „Trdnjavin odbor“ odposlal spomenico na c. k. ministerstvo zastran narodnih naših razmer. O tem mogoče *) prihodnjic kaj!

Politični razgled.

„Politik“ svetuje državopravni opoziciji državnega zbora, naj vlado interpelira, kdaj misli vlada tudi drugim deželam dati koncesije, ktere zdaj ponuja Galiciji, in naj tako skuša notranji položaj očistiti. Ako bi vlada ne dala povoljnih odgovorov, naj državopravna opozicija zapusti dunajsko lesenjačo. — Opomniti je, da shodišče „desnega središča“ ne dá od sebe nobenega znamenja in da dežele, katerih poslanci v to shodišče zahajajo, faktično ne vedó, ali jih kdo na Dunaji zastopa ali ne. Slovenski poslanci vsakako zastopaj svoj čas na Dunaji tratijo, ako si upa Hohenwart javno trditi, da slovenske tirjatve vladi niti oglašene niso.

Gospodskazbornica je sklepala o inkorporaciji nekterih oddelkov vojne granice v Ogersko in o spremembi, ki bi iz tega izvirali gledé ogerskega donajanja k skupnim zadevam. Zbornica je sklenila, da se smejo ti oddelki v Ogersko inkorporirati, a da se mora iz inkorporacije izvzeti okraj Žumberški in srenja Marijin dol, ki spadata k kranjski deželi, da je treba pri vrejevanji vojne granice ozir jemati na pravice kranjske dežele in da se mora vse vrejevanje vojne granice državnemu zastopu v potrjenje predložiti. Dr. Miklošič je pri tej priliki hotel Žumberk in Marijin dol vreči v Ogersko zvezo in je razvijal o historičnem pravu pojmove, ki bi bile na čast vsacemu dunajskemu centralistu. Nemca Lichtenfels in Arneth sta morala Slavena Miklošiča zavrniti v prave meje nazaj.

Hohenwartova pojasnila v ustavnem odboru so zanetila ogenj v ustavoverni strehi. Njih novine zvoné plat zvona in kličejo na črno vojsko proti vladi. Iz kričanja pa ni videti nobenega pozitivnega nasveta, ako nočemo med to šteti želje, naj bi državni zbor v

*) Vsakako prosimo, da nam Vi, g. dopisnik, ali pa slavni društveni odbor pošlje spomenico. Ako nočete, da jo objavimo, služila nam bode vsaj v poduk. Vredn.

posebni adresi na cesarja razkril nevarnosti, v ktere Hohenwartova politika državo tira. Dokler se prvi strah ne poleže, sploh ni nič pametnega od ustavovernežev pričakovati. V ustavnem zboru so se pričakli s Poljaki zaradi direktnih volitev in gališkega predloga. Ziblikievč je v imenu svojih rojakov izrekel na Demelnova vprašanja, da Poljaki v principu nič nimajo proti direktnim volitvam, vendar da bi oni ne mogli za-nje glasovati, ko bi direktne volitve segale v pravice deželnih statutor; isti govornik je na dalje izrekel, da bi po sprejetem predlogu gališki deželni zbor za zdaj odstopil od državopravne opozicije. Dolgo so se ustavoverneži pečali z vprašanjem, kdo ima pravico vpeljati direktno volitve? Po njih mnenji seveda edino zveličavni državni zbor! Do sklepa niso prišli, ker niti vsi Nemci v tem vprašanji niso složni in ker ni bilo v odboru nobenega ministra, brez katerih si zdaj Nemci ne vedó pomagati.

Finančni odbor državnega zbora noče pod rubriko „ministersko svetovalstvu“ dovoliti dispozicijsfond, ktere ga vlada tirja 180.000. Po dolgem besedovanji se sklone, da se bode o dispozicijsfondu sklepalo, kader pride na vrsto proračun ministerstva notranjih zadev.

Baron Rauch hoče v Samoboru kandidirati.

„Novice“ pišejo o gališkem predlogu: Zopet je ministerstvo državnemu zboru predložilo načrt neke postave, ki zvonec nosi po časnikih. Ne moremo si kaj, da ne bi tudi mi svoje povedali. Ta postava daje Galiciji (Poljakom) posebno stališče; ne daje jej sicer vsega, kar zahteva gališki deželni zbor, ali daje jej, česar nima nobena druga dežela cislajtanska, pa se tudi nobeni ne ponuja. Odkritosrečno rečemo, da ne razumemo tega postopanja ministerskega, in ker ta stvar ni tako nedolžna kakor je bil oni predlog vladni o razširjenji avtonomije deželnih zborov, zato nam čedalje bolj peša zaupanje, da pridemo do toliko potrebne sprave. Ker pa vendar popolnoma še nismo obupali in ker ne moremo še misliti, da ministerstvo, poklicano od Njegovega Veličanstva, da mir naredi med narodi avstrijskimi, je le „slepe miši“ igralo, ko je v svojem programu 6. svečana reklo, da hoče vsem upravičenim posebnostim dežel brez mršavih kompromisov s separatističnimi zahtevami pravično biti, zato si mislimo, da mora kaka posebna taktika biti za tem, da se Poljakom zdaj posebna pogača peče, ki draži posebno Čehe, pa tudi vznemirja vso drugo državopravno opozicijo, — samo „ustavoverce“ ne, ki se nadjajo, da priklenejo Poljake na svojo stran o direktnih volitvah, ako milostno glasujejo v zbornici za predpravo Poljakov. Z „ustavoverci“, ki so v tej zbornici še gospodarji — to vemo — je res treba „diplomatično“ postopati. Kaj, da mo-

rala to. Ali Milovan se je v svoji ljubezni motil s tem, da je očina volja na smrtni postelji njemu odločila Maro. Ali pa je smel upati v Marino srce?

Še ko je bilježnik živel, hodil je Milovan v njegovo hišo, ker je znan bil hiši, sploh pa je bilježnikovi dom bil odprt vsakemu poštenemu človeku, in njegova gostoljubost, prava srbska gostoljubost, ta je bila znana vsakomu. Milovan je bil čestit mladenič. Nihče ni niti žal-besede mogel ziniti o njem, le imovit ni bil. To je očeta zadrževalo, da svoje hčere popreje ni bil obljubil njemu.

Ali smrt in skrb, kako bode brez soprogove pomoči živel; kaj bode z Maro in še mladima otrokoma, — ta ga je predručala, da je na smrtni postelji svoji hčeri naročil, da bi se zaročila z Milovanom. Globoka žalost, ki je bila Mari prevzela srce, ker je očeta videla na smrtni postelji, ta žalost je zadušila vse nje čutje. Težka žalost je vladala vse nje drugače misli.

Poleg tega pa se je Mara vpričo mladega Milovana včela po pameti, kakor ko je še oče bil živ. Zmerom ga je imela le za znanca in hišnega prijatelja. Morda se je Milovanu srce kedaj pooblačilo zaradi Marine hladnosti, vzlasti ker je bil čutljivega srca, ali morda jej je prizanašal, zato ker je Mara žalovala po ranjem očetu. Toda bilo je še nekaj do cela drugega, kar jo je vse bolj težilo in nepokojilo nje srce.

V bilježnikovo hišo je že nekoliko časa zahajal tudi mogotčevih, graščakovih zakladov oskrbnik, Branko po imenu, človek — mlad in po svetu odmerjen. Njemu ste mati in Mara neprenehoma bili prijazni in vljudni. Pa je tudi vreden bil tega. Kazno je bilo, da je tudi njemu srce krvavelo zaradi nesrečne družine, kajti — kader koli je prilično bilo, rad je pomogel tako ali tako v vsem. Ali je mati ali Mara postregla mu s kakim delom, vselej se je vsaki vrlo skazal. Takov je bil tudi drugim ljudem v vasi, takim, kateri so bili potrebni, zategadelj je začel jako sloveti. V tem pa se Milovan ni mogel kosati z njim, in to je bolelo ga. Vrhi tega mu niso po všeči bili ognja polni pogledi, s katerimi je oskrbnik često veličal Maro. Jel je dvomiti o Mari. „Gotovo je to: ne ljubi me! Ne mara me še nikoli ni ljubila!“

Te misli so Milovanu slehrni pot zakalile oči. Gost oblak črne žalosti mu je časi pokrtil jasno čelo, ali kmalu je bil zopet drugač, kakor bi se mu bila nova misel vnela. Šel je k Mari, da jo je opomnil poslednjih očinih besed. Ali ko hitro se je spogledal z njenim ljubim in otožnim okom, — kakor bi se mu bil raztopil trdne volje led, takov je bil vselej.

„O, zakaj bi še hujše žalostil nje krvavo srce!“ S tem oponosom se je Milan slehrni pot ukrotil in v razburjenem srcu se je zopet udomačila nada. Veroval je v čas, da ga ta ozdravi. (Dalje prih.)

rebiti je ministerstvo hotelo preteči s svojim predlogom levičnjake Rechbauerjeve vere, kateri na vso moč delajo na to, da bi si po Poljaki pridobili soglasovalcev za direktne volitve, ki bi državni zbor na konja posadilo čez vse deželne zbornice? Ustavoverci si mislijo: „dajmo Poljakom kaj, da imamo vse druge in tudi Čeha pod petami.“ Ali pa morebiti ministerstvo s tem predlogom hoče ustavovercem spet kost glodati dati za ta čas, da se dovrši državni proračun? Morebiti je pa tudi to vzrok gališkemu predlogu, da ministerstvu misli, da tudi tega zbornica ne sprejme, a s tem kaže, da ona na noben način ne sprejme? — Take in enake misli morajo rojiti politiko po glavi, dokler še ni popolnoma zaupanja zgubil, da je ministerstvo resna volja „mir narediti“ v Cislajtani, pa si vendar nobene prave uganjke ne vé za zastavice ministerske. Kdaj neki pridemo do tega, da vemo, pri čem da smo!“

V Frankobrodu je sklenen definitivni mir med Nemci in Francozi in ako pogodbo narodno zastopstvo v Versailles potrdi, je končana krvava vojska tega leta in bodo Nemci začeli tisti dan umikati se iz severno-vzhodnih trdnjav pariških. Vojsna odškodnina se je znižala za 1/2 milijarde, ki velja kot odkupnina za železnice v anektiranih provincijah.

V Parizu bodo zdaj stvari menda kmalu končane. Uporna vlada sicer še razsaja, n. p. je sklenila vse Thiersovo premoženje konfiscirati in njegovo hišo popolnem podreti; kapitana Rossel-a, pred nekimi dnevi še glavnega zapoveljnika upornih čet, bode postavila pred vojaško sodnijo in ga je že zaprla, ker se je odpovedal zapoveljništvu, češ da ne more nič opraviti, ker hoče vsakdo biti gospodar a nihče noče vohati. Streljanje na uporne pozicije se med tem krepko nadaljuje in uporna vlada je že v Versailles poslala svoje poslance, ki naj bi začeli mirne dogovore; Thiers pak je tirjal, da se mora Pariz udati brez pogojev, kar bode s silo ali z grdo moral storiti menda že prihodnje dni.

Razne stvari.

* (Uradniška spovednica.) Iz Slovenske Bistrice se nam piše o ondotnih uradih: Okrajni sodnik, bivši okrajni predstojnik Franc Kokošinek govori slovenski, bi tudi za silo pisal — vsaj se je nekaj v „Slovenskem gospodarju“ poskušal — a je tako ljut sovražnik slovenščine, da niti besede slovenski pisane ne trpi, vsaki lastnoročno popiplje slovenske rogove in črke ter jej oktroira nemške repe, kar je razvidno iz registrature. Izmed njegovih družih lastnosti je posebne hvale vreden — močen glas. Pristava: Aleksander Balogh, bralcem „Slov. Naroda“ že znan, imenovan sodnik sevniški, zna slovenski skoro ravno toliko, kolikor zajec bobnati. Emanuel Novotný, rojen Čeh, se je slovenščine naučil, da jo dobro govori in bi, da je treba, tudi pisal. Knjigovodja Bunte, ne zna slovenski niti govoriti niti pisati, kar mu ni tolikanj za-meriti, ker je bajle letos že doslužil in gre v pokoj. Kancelist Raswoscheg, nekaj topničar, potem jetničar i. t. d. črti slovenščino bolj nego slabo komisi-jo, jo imenuje „turški jezik“ i. t. d. cum gratia ad infinitum, dasiravno ima on o turškem jeziku toliko pojma, kolikor psiček o mesecu. Kancelist Anton Costa, rojen iz celjskih Tirolov zna slovenski nekoliko besed, katerih je treba za vsakdanje potrebe, na pr. piti, jesti i. t. d. Pisar Franc Hübl se je slovenščine prav dobro privadil, pisati bi je vendar ne znal. C. k. davkarja: Davkar Anton Pečnik in oficijal Krenčič znata slovenski, bi v sili tudi pisala. Preglednik Melhior Raška in pa asistent Jože Unger sta slovenščine popolnem nezmožna, jima tudi ni mar, se je kdaj naučiti. Gospodu Unger-ju bi vrh tega svetovali, da če že slovenski ne zna, bi z davek plačujočimi strankami vsaj ne bil tako nenavadno surov, kakor bi bil priko-rakal kar na ravnost iz tevtoburškega gozda. Odvetnik dr. Mihael Detitschegg (sic!) rojen, kakor že ime kaže, na nemškem Slovenskem, zna slovenski za silo govoriti, pisati pa ne, bi tudi ne hotel, ker črti vse kar je slovenskega, kakor točo v vinogradu. — C. k. bilježnik Franc Ratej zna slovenski, bi tudi pisal, pa menda ni niti potrebe niti volje, niti v „grajščini“ niti pri strankah. —

—n— (Hitro uračovanje pod Hohenwartovim ministerstvom.) Dne 20. novembra 1870 se je predložila pri c. k. okrajnem glavarstvu v Radoljci pritožba zaradi tega, ker se je nekemu posestniku s stavljanjem kronprinc-Rudolfove železnice neka pot zaprla in čez potok postavil most, kateri tek vode zadržuje. Dne 4. decembra je gospod okrajni glavar z nekim zvedencem pregledal na mestu predmet pritožbe, sicer se pa ne vé, se je v tej zadevi še kaj zgodilo ali nič. Dotični posestnik je proti koncu me-seca januarja t. l. predložil prošnjo deželni vladi, naj bi ona rešitev njegove pri okr. glavarstvu predložene prošnje pospešila; in ko se mu še vedno ni nič odgo-vorilo, je oddal konec meseca marca v ravno tej zadevi prošnjo ministerstvu notranjih zadev, toda do sedaj brez vspeha. — Mogoče da se rešitev zadržuje, ker so bile omenjene vloge v slovenskem jeziku pisane.

* (Nova pošta) se je odprla v Osivnici poleg Kočevja. Ta pošta bode v zvezi s poštnim uradom v Brodu na Kulpi, kamor bo iz Osivnice poštni „pôt“ 3krat na teden donasal in odnašal poštna pošiljanja.

* (Razpisana služba.) Pri c. k. okrajni sod-niji v Zatični poleg Št. Vida na Dolénjskem je razpi-sana služba okrajnega sodnika z letno plačo 1500, oziroma 1300 gld. Prošnje naj se po predpisani služ-beni poti do 25. maja t. l. izročé c. k. okrožni sodniji v Novem mestu, in naj se v njih poleg drugega do-kaže popolno znanje slovenskega jezika.

* (Imenovanje.) Predsedništvo c. k. finanč-nega vodstva v Ljubljani je imenovalo g. Antona Pe-tana za uradnega oficijala pri glavnem colnem uradu v Ljubljani. G. Petan je do zdaj služil kot prejemnik pri colnem uradu v Pontebi.

Dve lekarnici

na Dolenjskem se dajate v najem proti primerni varšini (kavciji.) Več o tem se zve v **lekarnici v Metliki.**

Besnično

potrjujem s tem s svojim podpisom gospodu profesorju matematike **R. von Orlice v Berolinu**, da sem z njegovim navodom za stavo 8. t. m. v dunajski loteriji

eno **terno** na 3 številke
eno **terno** na 4 številke
tri **ambe** na 2 številki
tri **ambe** na 4 številke

s številkami: 41 29 50

zadel.

Na Dunaji, 13. aprila 1871.

Anton Schnitt,
restauratér v Franc-Jozefovi kasarni.

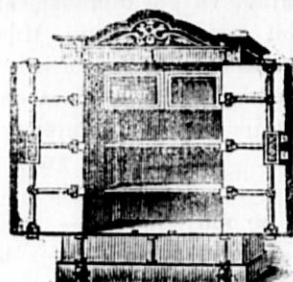
Z ozirom na to spričevalo in sklicevaje se na neprestani vspeh moje pomoči, priporočam vsem prijateljem racionalnega igranja v loteriji svoje, tudi za manj premožne izpeljive, **statistično-mate-matične**

Nasvete za igranje

Pogoji: 10 percent deleža od dobitka in pri prejemu navoda 1 gld. oziroma 2 gld. kot poroštvo za diskrecijo. Na željo diskrecija. Na vprašanja dajem pojasnila **brezplačno**

Naslov: Profesor matematike **von Orlice v Berolinu.**

Pri razstavi v Gradcu 1870. l. s zlato svetinjo nadarjena.



Prva štajarska c. k. priv. tovarna (fabrika) ognja in vloma varnih

blagajnic (kas) za denar in pisma, miz za pisanje
Vincencij-a Kanduth-a v Gradci,

tovarna: **Beethovenstrasse 21,**

priporoča svoje iz najboljšega štajarskega blaga, s ključavnicami po posebnih patentih, in najsolidneje dovršene izdelke, za ktere je porok, po jako znižani ceni.

Proti primernemu vplačilu na obljubo p. n. občinstva tudi plačila na svôte.

Izključjiva prodaja pri

Anton Körösi,

železninar, Griesgasse Nr. 10, v Gradci.